

УДК 159.943(44)

ПСИХОЛОГІЯ НАТОВПУ ГЮСТАВА ЛЕ БОНА

Студ. О. Доброродня, БШМК1-17

Науковий керівник доц. Р.В. Множинська

Київський національний університет технологій і дизайну

Мета і завдання. Метою цієї дослідної роботи є аналіз праці французького мислителя Гюстава Ле Бона «Психологія мас», розкриття особливостей його світогляду, психології натовпу, їх вплив на сучасне суспільство.

Завдання полягає в тому, щоб ознайомити з основами мислення Гюстава Ле Бона, проаналізувати його працю «Психологія мас», висвітлити основні ідеї цієї праці, дослідити основну проблематику – поведінка індивіда в натовпі.

Об'єкт дослідження. Розглядається психологія натовпу та психологія індивіда у натовпі в праці Гюстава Ле Бона «Психологія мас» (1895). Він є французьким психологом, соціологом, антропологом, істориком та публіцистом, також є засновником соціальної психології та автором одного з перших варіантів доктрини «масового суспільства». У деяких своїх роботах Гюстав Ле Бон пояснював теорії національних рис, поведінку стада і психологію натовпу. Також йому, як доктору медицини, належить ряд робіт з хімії та фізики. Згідно з концепцією психолога, поведінка індивіда в натовпі носить безсвідомий ірраціональний характер, якому, за словами вченого, властиві нетерпимість, догматизм, втрата почуття відповідальності, розумовий примітивізм і підвищена емоційність. В основі всіх соціальних змін лежить зміна ідей, що насаджуються масам небагатьма лідерами шляхом затвердження, повторення і зараження. Гюстав Ле Бон вважав революції проявом масової істерії. Кінець XIX — початок XX століття він характеризував як настання «ери мас» і, в зв'язку з цим, вважав наслідком неодмінний занепад цивілізації.

Методи та засоби дослідження. У роботі були використані методи: спостереження, аналіз, синтез, які дали можливість дослідити ідеї Гюстава Ле Бона, проаналізувати спадщину митця.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Гюстав Ле Бон є засновником соціальної психології, яка вивчає закономірності поведінки і діяльності людей, що обумовлені включенням їх в соціальні групи, а також психологічні особливості цих груп. Вчений першим висуває ідею про те, що психологія — це наука, яка необхідна для вивчення соціології і розуміння історії народів. Ідеї Ле Бона мають значний вплив на розвиток соціальної психології, а також доктрин «масового суспільства», поширених в західній психології.

Основні його праці: «Психологія народів і мас» (1895), «Цивілізація арабів» (1899), «Психологія соціалізму» (1908), «Психологія виховання» (1910), «Еволюція матерії» (1912).

Роботи Ле Бона вивчали такі видатні діячі, як Сорель, Сталін, Муссоліні, Гітлер, Ганото, Фрейд.

Результати дослідження. Гюстав Ле Бон стверджує, що сучасна йому цивілізація є продуктом інтелектуальної творчої еліти, але життя європейського суспільства на порозі XX ст. знаменує собою початок якісно нового етапу розвитку: на заміну "ери еліти" приходять "ера натовпу", "ера маси".

Початком занепаду цивілізації Ле Бон вважає настання «ери натовпу».

Констатуючи очевидний факт, Ле Бон писав, що існує велика різниця між поведінкою людини, яка перебуває у звичайних умовах на самоті та її поведінки при

умовах знаходження її у групі людей, де діють сили навіювання і гіпнозу. Він трактує натовп як групу людей, що охоплені прагненням, почуттями і спільними настроями.

Науковець виділяє декілька характерних рис натовпу:

- зараженість спільною ідеєю;
- відчуття непоборності власної сили і всемогутності;
- втрата почуття відповідальності;
- нетерпимість, догматизм, схильність до навіювання;
- готовність до імпульсивних дій та бездумного слідування за лідерами тощо.

Аналіз поведінки натовпу при воєнних діях та стихійних лихах показує, що навіть освічені, добропорядні люди часто перетворюються на мародерів, вбивць, гвалтівників.

Натовп часто діє спонтанно, легковірною і йому властивий як високий героїзм, так і низьке злочинство.

Всі натовпи Ле Бон поділяє на дві великі групи:

- «різномірні» (їх ще називають гетерогенними, наприклад, вуличні натовпи, що збираються стихійно і випадково на місці якоїсь події: зіткнення машин, аварії, нещасного випадку та у подібних випадках);

- «однорідні» (їх ще називають гомогенними, наприклад релігійні секти, східні каста або класи).

На думку мислителя, у масі стираються індивідуальні досягнення людей, і через це зникає їх оригінальність. Расове несвідоме виступає на перший план, гетерогенне потопає в гомогенному.

Він стверджує, що маса - це слухняне стадо, яке не може жити без володаря. Вона має настільки сильну спрагу до покори, що на рівні інстинктів підкорюється тому, хто оголошує себе її володарем.

За словами Гюстава Ле Бона, у натовпах діє закон "духовної єдності". Він є причиною перетворення індивіда, що потрапив у натовп, на безвольний автомат з придушеними раціональними початками, на ірраціональну істоту, що хоче досягти негайної некритичної реалізації ідей, що були нав'язані зовні. Наслідком перебування людини у натовпі є втрата нею індивідуальності, інтелекту, розумових задатків, – тобто її деперсоніфікація, знеособлювання.

Натовп завжди має бажання підкорятись комусь. Через це він створює кумира, ідола, божество. Кожен лідер завжди має за мету стати цим кумиром, не дивлячись на наслідки.

Висновки. Отже, натовп – група людей, що об'єднана спільною ідеєю. Він весь час перебуває в стані емоційного збудження та має містичну здатність втягувати в себе людей – кожен у натовпі відчуває силу через власну кількісну перевагу, відчуття безкарності. У натовпі зникає особистість, через що виникає своєрідна єдина душа натовпу. Натовп примушує думати та діяти за єдиним зразком.

Ключові слова: натовп, особистість, лідер, «єра натовпу», ідол.